

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูปฐมวัย เรื่อง การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการผลิตชุดฝึกอบรมทางไกลตามแนวคิดระบบการฝึกอบรมทางไกลของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ โดยนำเสนอเรียงตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมทางไกล
2. สื่อสังคมออนไลน์
3. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ชุดฝึกอบรมทางไกล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมชุดฝึกอบรมทางไกลในที่นี่จึงถือเป็นชุดการสอนทางไกล ดังนั้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเหมือนกับชุดการสอนทางไกล ซึ่งในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรมทางไกลที่พัฒนาขึ้นโดยยึดตามระบบการฝึกอบรมทางไกลของชัยยงค์ พรหมวงศ์ ซึ่งเป็นผู้พัฒนาชุดการสอนเป็นครั้งแรกและนำชุดการสอนมาใช้ในการฝึกอบรม วรรณกรรมที่ศึกษาครอบคลุม (1) ความหมายและความสำคัญของชุดฝึกอบรมทางไกล (2) ประเภทของชุดฝึกอบรมทางไกล (3) องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล (4) การผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล และ (5) การหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกล มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของชุดฝึกอบรมทางไกล

ความหมายของชุดฝึกอบรมทางไกล คือ ชุดสำเร็จที่ใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการดำเนินการฝึกอบรมทางไกลอย่างมีระบบระเบียบ ทั้งในส่วนของวิทยากรที่ให้การฝึกอบรม และสมาชิกที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยมีการกำหนดขั้นตอนการฝึกอบรม กำหนดสื่อ กำหนดกิจกรรม กำหนดเนื้อหา ประสบการณ์ และเครื่องมือประเมินผลการฝึกอบรมไว้อย่างครบถ้วน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2540) และเป็นชุดของบทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ สำหรับให้กลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมากได้ศึกษาด้วยตนเองตามเนื้อหาที่กำหนด โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ (สมคิด พรหมจ้อย และคณะ, 2555)

ความสำคัญของชุดฝึกอบรมทางไกล ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2558, น. 5-7) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นการวางแผนการฝึกอบรมอย่างมีระบบ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่นน้อยที่สุด
- 2) ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ด้วยมีการจัดทำที่เป็นระบบ
- 3) มีการสื่อการสอนที่หลากหลาย และแต่ละสื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี
- 4) ช่วยประกันคุณภาพของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมทางไกล คือ ชุดสำเร็จที่ใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการดำเนินการฝึกอบรมทางไกลที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ทั้งในส่วนของวิทยาการที่ให้การฝึกอบรม และสมาชิกที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยมีการกำหนดขั้นตอนการฝึกอบรม กำหนดสื่อ กำหนดกิจกรรม กำหนดเนื้อหา ประสบการณ์ และเครื่องมือประเมินผลการฝึกอบรมไว้อย่างครบถ้วน เป็นการผลิตที่มุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมากให้ศึกษาด้วยตนเองตามเนื้อหาที่กำหนด ชุดฝึกอบรมมีความสำคัญหลายประการ ด้วยการวางแผนการฝึกอบรมอย่างมีระบบ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่นน้อยที่สุด และช่วยประกันคุณภาพของผู้เรียน

1.2 ประเภทของชุดฝึกอบรมทางไกล

ชุดฝึกอบรมทางไกลโดยทั่วไปจะมีการกำหนดสื่อหลักและสื่อเสริม เพื่อให้สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ครอบคลุมครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ และเพื่อให้สื่อสามารถถ่ายทอดเนื้อหาแต่ละอย่างได้เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละสื่อ ซึ่งสื่อหลัก หมายถึง สื่อที่เสนอเนื้อหาครบและเข้าถึงผู้เรียนได้ หรือผู้เรียนสามารถหาได้ทุกคน และสื่อเสริม หมายถึง สื่อที่เลือกเฟ้นมานำเสนอส่วนของเนื้อหาที่ไม่สามารถเสนอได้อย่างชัดเจนในสื่อหลัก ซึ่งประเภทของชุดการสอนทางไกลสามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558)

- 1) ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก เป็นชุดการฝึกอบรมที่บรรจุเนื้อหาสาระส่วนใหญ่ไว้ในสื่อหลัก คือ สิ่งพิมพ์ในรูปแบบตำราทางไกล และมีสื่อเสริมในรูปแบบบันทึกเสียง รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ สื่อโสตทัศน การสอนเสริม/ สอนทบทวนบทเรียนคอมพิวเตอร์ และการประชุมทางไกล ทั้งทางภาพและเสียง รวมทั้งการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในรูปของการร่วมมือแบบทวิภาค (Cooperative Education)

- 2) ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสื่อแพรมภาพและเสียงเป็นสื่อหลัก เป็นชุดฝึกอบรมที่ยึดสื่อวิทยุกระจายเสียงและ/ หรือวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อหลัก โดยเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ในรายการ

วิทยุกระจายเสียง และรายการวิทยุโทรทัศน์ มีการใช้สื่อเสริมประกอบ เช่น ตำราทางไกล เทปบันทึกเสียง สื่อโสตทัศน การสอนเสริม/ สอนทบทวน เป็นต้น

3) ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดคอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลัก เป็นชุดการฝึกอบรมที่เสนอเนื้อหาสาระผ่านคอมพิวเตอร์โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลัก ในรูปแบบเรียนคอมพิวเตอร์ การประชุมทางไกล และการติดต่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีสื่อเสริมประกอบ เช่น ตำราทางไกล รายการวิทยุ สื่อโสตทัศน เป็นต้น

1.3 องค์ประกอบในการฝึกอบรมทางไกล

องค์ประกอบในการฝึกอบรมทางไกล ประกอบด้วย (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2536)

1) วิทยาการและผู้รับการฝึกอบรมทางไกล การฝึกอบรมทางไกลใช้วิทยาการในสองลักษณะคือ วิทยาการที่ได้รับเชิญมาผลิตชุดการฝึกอบรมทางไกล และวิทยาการที่มาดำเนินการฝึกอบรม

2) หลักสูตรการฝึกอบรมทางไกล เป็นมวลเนื้อหาสาระและประสบการณ์ในสาขาวิชาที่มุ่งจะให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเรียนโดยจัดในรูปหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น และหลักสูตรฝึกอบรมระยะยาว

3) ระบบการฝึกอบรมทางไกล มีขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมทางไกล ขั้นที่ 3 การผลิตสื่อและชุดฝึกอบรมทางไกล ขั้นที่ 4 การดำเนินการฝึกอบรมทางไกล และขั้นที่ 5 การประเมินการฝึกอบรมทางไกล

4) สื่อการฝึกอบรมทางไกล อาจอยู่ในรูปชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นแกน ยึดวิทยุโทรทัศน์เป็นแกน หรือยึดคอมพิวเตอร์เป็นแกน

5) คุณภาพของการฝึกอบรมทางไกล ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพระบบการฝึกอบรมทางไกล คุณภาพเนื้อหาสาระที่อยู่ในหลักสูตรการฝึกอบรมทางไกล คุณภาพสื่อหรือชุดฝึกอบรมทางไกล และความสามารถวิทยาการและความใส่ใจของผู้รับการฝึกอบรม

นอกจากนี้หากจำแนกตามองค์ประกอบของชุดการสอนรายบุคคล ครอบคลุมองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558)

1) องค์ประกอบเชิงรูปธรรม ได้แก่ แผนการสอน เนื้อหาสาระ สื่อที่ใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือประเมิน แบบฝึกปฏิบัติ และคู่มือการใช้ชุดการสอน

2) องค์ประกอบเชิงนามธรรม ได้แก่ ความต้องการ จุดมุ่งหมาย แรงจูงใจ กิจกรรมการเรียน หรือตัวจัดแนวคิด การจัดการด้านการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพและสังคม การเสริมแรง และการมีวินัยในตนเอง

1.4 การผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล

งานวิจัยนี้เน้นการผลิตชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสื่อสิ่งพิมพ์ใช้สื่อหลักที่เป็นสิ่งพิมพ์ในรูปแบบตำราทางไกล ซึ่งเป็นตำราที่ออกแบบให้ผู้เรียนใช้เรียนตามลำพัง ด้วยการให้ลงมือปฏิบัติ ทราบแนวตอบทันที และเรียนรู้ไปทีละน้อยตามลำดับขั้น ตำราทางไกลซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น เอกสารการสอน ประมวลสาระ บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น (ชัยงค์ พรหมวงศ์, 2558) ซึ่งในที่นี้ก็ใช้คำว่า ประมวลสาระ ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักประกอบด้วย ประมวลสาระและแบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน มีรายละเอียด ดังนี้ (ชัยงค์ พรหมวงศ์, 2558; สิริวรรณ ศรีพหล, 2558; ชัยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2540)

1.4.1 ประมวลสาระ เป็นสื่อหลักของการฝึกอบรมทางไกลที่ผลิตยึดระบบการผลิตแบบตำราทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นเอกสารที่ออกแบบให้ผู้เรียนศึกษาได้ตามลำพัง ด้วยการปฏิบัติและทราบแนวตอบทันที เน้นการเสนอเนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมนั้น ๆ เป็นสำคัญ เปรียบเสมือนการบรรยายเนื้อหาการอบรม เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ในเนื้อหาสาระที่ศึกษาอย่างละเอียด ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1) รายละเอียดและวิธีการใช้ชุดฝึกอบรม ได้แก่ หน้าปก คำนำ สารบัญ รายละเอียดชุดฝึกอบรม และวิธีการศึกษา

2) แผนการฝึกอบรม เปรียบเสมือนแผนการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่บอกให้ผู้เรียนได้ทราบว่า ตนต้องเรียนเนื้อหาอะไร มีวัตถุประสงค์อันใด มีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติอย่างไร เรียนรู้จากเครื่องมือหรือสื่อใด และจะได้รับการประเมินผลลัพ์ของการเรียนอย่างไร แผนการฝึกอบรมประกอบด้วยแผนการฝึกอบรมประจำหน่วย และแผนการฝึกอบรมประจำตอน ในแผนการสอนประจำหน่วย จะระบุชื่อหน่วย ชื่อตอน แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียน สื่อการสอน และการประเมินส่วนแผนการสอนประจำตอน มีองค์ประกอบ คือ ชื่อตอน ชื่อหัวเรื่อง แนวคิด และวัตถุประสงค์

2.1) การเขียนหัวเรื่อง สำหรับการเขียนหัวเรื่องที่เป็นหัวข้อย่อยของตอนแต่ละตอนอาจแบ่งเป็น 2-6 หัวเรื่อง โดยอาจกำหนดเป็นหัวเรื่องแบบง่าย แบบตายตัว แบบบูรณาการ และแบบยึดระดับสติปัญญา ชื่อนำสังเกตในการเขียนหัวเรื่อง คือ เรื่องย่อยที่จะกำหนดเป็นหัวเรื่องควรมีเนื้อหาสาระที่เสนออย่างน้อย 1-2 หน้า การเรียงลำดับหัวเรื่องควรมีหลักการที่แน่นอน และในกรณีที่เนื้อหาของตอนเป็นเรื่องที่ไม่มีความต่อเนื่องกับหัวเรื่องที่แยกย่อยกันเด็ดขาด ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เกี่ยวโยงโดยตรงกับตอนได้

2.2) แนวคิด การกำหนดแนวคิดเป็นการกำหนดข้อความที่แสดงแก่นหรือเป้าหมายเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะทำให้สามารถได้ข้อสรุปรวม หรือเป็นการกำหนดข้อความหลักที่จะ

ทำให้รับรู้และจำเรื่องนั้นได้ แนวคิดมี 2 ระดับ คือ (1) แนวคิดระดับกว้าง เป็นแนวคิดที่กำหนดไว้กว้างๆ โดยไม่มีลักษณะเฉพาะกำหนดไว้จะใช้เป็นแนวคิดระดับหน่วย และ (2) แนวคิดระดับนำไปใช้ เป็นแนวคิดที่จำแนกแนวคิดระดับกว้างให้มีลักษณะจำเพาะลงไป มีคำหลักครบถ้วน เหมาะสำหรับใช้เป็นแนวคิดระดับตอนและหัวเรื่องได้ วิธีการกำหนดแนวคิดมีแนวทาง คือ (1) มีแนวคิดในทุกตอน โดยแยกเป็นข้อๆ (2) มีแนวคิดทุกหัวเรื่อง โดยแยกเป็นข้อๆ (3) จำแนกลักษณะของแนวคิดให้ชัดเจน (4) ใช้ภาษาที่มีการชัดเจน และ (5) ครอบคลุมประเด็นสำคัญครบถ้วน

2.3) วัตถุประสงค์ การกำหนดวัตถุประสงค์ควรเป็นเชิงพฤติกรรม ซึ่งในการฝึกอบรมที่มุ่งวัดการเรียนรู้ของผู้รับการฝึกอบรมด้วยการดูพฤติกรรมที่ได้เปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับการฝึกอบรม องค์ประกอบของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมมี 3 ประการ คือ (1) พฤติกรรมเป็นการกำหนดว่าจะให้ผู้รับการฝึกอบรมกระทำอะไรที่จะให้พฤติกรรมเปลี่ยนไป (2) เงื่อนไขเป็นการขยายพฤติกรรมว่าทำอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร และ (3) เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ถือว่าผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้เป็นการกำหนดว่า ผู้รับการฝึกอบรมเกิดพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด

3) การนำเสนอเนื้อหาสาระ เมื่อจัดทำแผนหน่วยและแผนตอนประจำการฝึกอบรมแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การเสนอเนื้อหาสาระในแต่ละเรื่อง ซึ่งในการเขียนเนื้อหาสาระ ต้องวิเคราะห์ความเหมาะสมกับปริมาณเนื้อหาที่จะนำเสนอ โดยให้แต่ละหน่วยมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกัน ในการเขียนเนื้อหา นิยมจัดสัดส่วนโครงสร้างเนื้อหา 3 ส่วน คือ เกริ่นนำ เสนอเนื้อหา และสรุปเนื้อหา มีรายละเอียด ดังนี้

3.1) การเกริ่นนำ เป็นการดึงดูดความสนใจมาสู่เรื่องที่จะเรียน ด้วยการชี้ให้เห็นสถานการณ์ที่อยู่รอบตัว อธิบายประสบการณ์เดิม หรือตั้งคำถามชวนคิด เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมเปิดใจรับความรู้ใหม่

3.2) การเสนอเนื้อหา เป็นการนำเสนอตามลำดับหัวเรื่อง หรือลำดับหัวข้อย่อย โดยนำข้อความที่เป็นแนวคิดหรือความคิดรวบยอดจากแผนการสอนประจำตอนมาใช้

3.3) การสรุปเนื้อหา เป็นการนำข้อความที่เป็นแนวคิดหลักและแนวคิดย่อยมาประมวลร้อยเรียง ให้ง่ายต่อการจดจำ ซึ่งทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนสูงกว่าที่เรียนโดยไม่มีการสรุปเนื้อหา

4) กิจกรรม เป็นการกำหนดงานหรือภารกิจให้ปฏิบัติหลังจากได้ศึกษาเนื้อหาสาระต่างๆ ในแต่ละเรื่อง แต่ละตอน แต่ละหน่วย เสร็จสิ้นแล้ว การกำหนดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งให้เกิดการลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้มั่นใจได้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเกิดการ

เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ได้รับการฝึกฝนและทดสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง หลังจากที่ได้ศึกษาเนื้อหาแล้ว ทั้งนี้ในกิจกรรม ควรมีการกำหนดแนวตอบด้วย

5) ส่วนที่เป็นเชิงอรรถและบรรณานุกรม ผู้ผลิตเอกสารชุดฝึกอบบรมลงรายการ เอกสารที่อ้างอิงทุกเล่มที่ใช้ในการเขียนงานวิชาการทั้งส่วนที่เป็นเชิงอรรถและบรรณานุกรม

1.4.2 แบบฝึกปฏิบัติ เป็นเอกสารที่จัดเตรียมไว้ควบคู่กับประมวลสาระในแต่ละหน่วย ซึ่งในแบบฝึกปฏิบัติจัดทำเพื่อประเมินตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน บันทึกสาระสำคัญ และทำกิจกรรมที่กำหนด รวมถึงกระตุ้นให้ลงมือทำ ให้ใคร่ครวญ ไม่ใช่การอ่านผ่าน ในงานวิจัยนี้ได้กำหนดให้แบบฝึกปฏิบัติประกอบด้วย แบบประเมินตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน โดยแบบประเมินตนเองก่อนเรียน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบก่อนที่จะศึกษาเนื้อหาสาระของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ส่วนแบบประเมินตนเองหลังเรียนเป็นเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบความรู้ที่ผู้เรียนได้รับเพิ่มขึ้น แบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนมีความสำคัญ คือ เป็นเครื่องมือที่วัดความแตกต่างและวัดความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนสำเร็จด้วยตนเอง และเป็นแนวทางในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินทั้งสองนี้จะทำให้ทราบถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ประกอบด้วยประมวลสาระและแนวการศึกษา ประมวลสาระเป็นสื่อหลัก มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นรายละเอียดและวิธีการใช้ชุดฝึกอบรมส่วนที่เป็นแผนการฝึกอบรม ส่วนที่เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระ และส่วนที่เป็นเชิงอรรถและบรรณานุกรม แนวการศึกษาใช้ประกอบด้วยประมวลสาระ มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นรายละเอียดและวิธีการศึกษา ส่วนที่เป็นแผนการฝึกอบรม ส่วนที่เป็นสาระสังเขป และส่วนที่เป็นกิจกรรมและแนวตอบ

1.5 การหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกล ครอบคลุมความหมายของการทดสอบประสิทธิภาพ ความจำเป็นของการทดสอบประสิทธิภาพ การกำหนดเกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพ และวิธีการทดสอบประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558)

1.5.1 ความหมายของการทดสอบประสิทธิภาพ หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของการฝึกอบรม เพื่อให้ทราบว่าชุดฝึกอบรมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยการนำชุดฝึกอบรมดังกล่าวไปทดลองใช้เบื้องต้น ปรับปรุง และนำไปใช้จริงจนแน่ใจว่าชุดมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.5.2 ความจำเป็นของการทดสอบประสิทธิภาพ มี 3 ประการ คือ 1) เพื่อประกันคุณภาพว่า ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมที่จะลงทุนผลิต ซึ่งหากขาดทดสอบประสิทธิภาพ หากผลิตออกมาแล้ว ใช้ประโยชน์ไม่ได้ จะเป็นการสิ้นเปลืองทั้งงบประมาณและเวลา 2) เพื่อให้แน่ใจว่าผู้รับการอบรมสามารถ

เรียนจากสื่อการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งหากไม่ได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพก็ไม่อาจแน่ใจได้ว่าชุดฝึกอบรมจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และ 3) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงชุดฝึกอบรม

1.5.3 การกำหนดเกณฑ์การทดลองประสิทธิภาพ กำหนดไว้ 3 เกณฑ์ คือ (1) เกณฑ์พัฒนาการของผู้เข้าอบรม เป็นระดับความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นหลังจากได้ศึกษาจากชุดฝึกอบรม โดยพิจารณาว่าหลังจากศึกษาแล้ว ผู้เข้าอบรมมีความก้าวหน้า หรือมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 25 หรือเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หรือ .05 แล้วแต่ความยากง่ายของเนื้อหา (2) เกณฑ์ประสิทธิภาพ หาได้จากการประเมินกระบวนการ E1 คือ พิจารณาผลของการประกอบกิจกรรมระหว่างการอบรมจากชุดฝึกอบรม โดยนำผลการทำกิจกรรมให้คะแนนเปรียบเทียบกับประเมินผลลัพธ์ E2 คือ พิจารณาผลของการทดสอบหลังการอบรม และ (3) เกณฑ์ด้านคุณภาพ หาได้จากความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมด้วยชุดฝึกอบรม

1.5.4 วิธีการทดสอบประสิทธิภาพ ได้แก่ การนำชุดฝึกอบรมไปทดลองใช้กับบุคคลที่เป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนทดลองใช้เบื้องต้น และขั้นตอนทดลองใช้จริง มีรายละเอียด ดังนี้

1) ขั้นตอนทดลองใช้เบื้องต้น เป็นขั้นนำชุดฝึกอบรมไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่เป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมายใน 3 ชั้น คือ แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบสนาม

ขั้นที่ 1 แบบเดี่ยว (1:1) ผู้สอน 1 คน กับผู้เรียน 1 คน โดยทดลองกับผู้เรียนระดับต่ำ ปานกลาง และแก่ โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดสอบจะต่ำกว่าเกณฑ์มาก เมื่อได้ผลแล้ว ต้องนำไปปรับปรุงให้ถึงเกณฑ์

ขั้นที่ 2 แบบกลุ่ม (1:10) ผู้สอน 1 คน กับผู้เรียน 6- 12 คน โดยเลือกผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาคล้ายกัน นำผลที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดและทำการปรับปรุง เพื่อให้พร้อมที่จะนำไปทดสอบภาคสนาม

ขั้นที่ 3 แบบสนาม (1: 100) ผู้สอน 1 คน กับผู้เรียน 40 – 100 คน นำผลที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดและทำการปรับปรุง เพื่อให้พร้อมที่จะนำไปทดสอบประสิทธิภาพในชั้นสนามต่อไป

2) ขั้นตอนทดลองใช้จริง เป็นขั้นนำชุดฝึกอบรมที่ได้ปรับปรุงถึงเกณฑ์แล้วไปทดลองใช้สถานการณ์จริง และทำการเปรียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วปรับปรุงเพื่อให้พร้อมที่จะนำไปจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

สรุปได้ว่า การทดสอบประสิทธิภาพ หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของการฝึกอบรม เพื่อให้ทราบว่าชุดฝึกอบรมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยการนำชุดฝึกอบรมดังกล่าว ทดสอบประสิทธิภาพ ซึ่งการกำหนดเกณฑ์การทดลองประสิทธิภาพ กำหนดไว้ 3 เกณฑ์ คือ (1) เกณฑ์ พัฒนาการของผู้เข้าอบรม (2) เกณฑ์ประสิทธิภาพ และ (3) เกณฑ์ด้านคุณภาพ วิธีการทดสอบ ประสิทธิภาพ ได้แก่ การนำชุดฝึกอบรมไปทดลองใช้กับบุคคลที่เป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนทดลองใช้เบื้องต้น และขั้นตอนทดลองใช้จริง

2. สื่อสังคมออนไลน์

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้การสื่อสารข้อมูลในยุคนี้เป็นอย่างรวดเร็วและ ง่ายยิ่งขึ้น สื่อสังคมออนไลน์เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลหนึ่งที่มีการใช้อย่างแพร่หลายและได้รับความนิยมมาก และมีแนวโน้มว่า จะเป็นสื่อสำคัญที่ผู้คนจะใช้เป็นหลักในอนาคต วรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับ สื่อสังคมออนไลน์ครอบคลุม (1) ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ (2) คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ (3) ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ (4) การเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (5) แนวทางการออกแบบ การเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (6) การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ (7) สื่อสังคมออนไลน์ Edmodo

2.1 ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ หรือ social media หมายถึง สื่อดิจิทัลหรือซอฟต์แวร์ที่ทำงานอยู่บน พื้นฐานของระบบเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคมที่มีผู้จัดทำขึ้น โดยนำ ข้อมูลที่เป็นเหตุการณ์ ประสบการณ์ รูปภาพ วิดีโอและเพลงต่างๆ มาแบ่งปันให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้รับรู้ และใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกนัยหนึ่งคือ เป็นสื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่ง อยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับ สาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง

พื้นฐานการเกิดสื่อสังคมออนไลน์มาจากความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการติดต่อสื่อสารหรือ มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยจากเดิมมีเว็บในยุค 1.0 ที่เป็นเว็บแสดงเนื้อหาอย่างเดียว บุคคลยังไม่สามารถติดต่อ หรือโต้ตอบกันได้ แต่เมื่อเทคโนโลยีเว็บพัฒนาเข้าสู่ยุค 2.0 มีการพัฒนาเว็บไซต์ที่เรียกว่า Web Application ที่เป็นเว็บไซต์มีแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมต่างๆ ที่มีการโต้ตอบกับผู้ใช้จำนวนมากขึ้น ผู้ใช้งาน แต่ละคนสามารถโต้ตอบกันได้ผ่านหน้าเว็บ ซึ่งสื่อเหล่านี้ผู้ใช้แต่ละคนสามารถเข้าไปดู เข้าไปสร้าง และสามารถแลกเปลี่ยนสื่อกันได้ เป็นสื่อของสังคมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตร่วมกัน ตัวอย่างเช่น สื่อสังคมออนไลน์ ของผู้ใช้งาน Facebook สมาชิกแต่ละคนสามารถนำสื่อต่างๆ เผยแพร่ไปยังสมาชิกทุกคนในเครือข่ายได้

ขณะที่สมาชิกคนอื่นสามารถเสนอชื่อของตนเองขึ้นมาแลกเปลี่ยนได้ (สาริพันธุ์ ศุภวรรณ, 2558, น.7; พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2554)

2.2 คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์

แสงเดือน ผ่องพุ่ม (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การสื่อสารของสื่อสังคมออนไลน์เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นรูปแบบการทำงานแบบออนไลน์ และสามารถก่อสร้างและเพิ่มเติมเนื้อหาได้ ด้วยการใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์จะใช้ผ่านเครื่องมือ อุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์มือถือ แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงทำให้ผู้ใช้สามารถสื่อสารถึงกันได้ทันทีและสามารถสื่อสารสองทางได้ ทำให้มีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์เป็นมีลักษณะเป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม ซึ่งการแพร่กระจายของสื่อสามารถทำได้สะดวกขึ้นผ่านการแบ่งปันเนื้อหา (content Sharing) จากใครก็ได้ ทั้งในรูปของ เนื้อหา รูปภาพ เสียงหรือวิดีโอ รวมทั้งเป็นสื่อที่แพร่กระจายแบบการสนทนาที่สามารถมีผู้เข้าร่วมได้หลายคน (many-to-many) ซึ่งการสนทนาที่เกิดขึ้นเป็นการร่วมกลุ่มคุยในเรื่องที่สนใจร่วมกัน หรือการวิพากษ์วิจารณ์สินค้าหรือบริการต่างๆ โดยที่ไม่มีใครเข้ามาควบคุมเนื้อหาของการสนทนา แม้กระทั่งตัวผู้ผลิตเนื้อหา เพราะผู้ที่ได้รับสารมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในรูปแบบของการเพิ่มเติมความคิดเห็น หรือแม้กระทั่งเข้าไปแก้ไขเนื้อหานั้นได้ด้วยตัวเอง (ศรีเชาว์ วิหคโต, 2556)

2.3 ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์มีด้วยกันหลายประเภท สามารถนำแบ่งเป็นประเภทได้ ดังนี้ (สัมมนาออนไลน์, 2557)

1) Weblogs หรือเรียกสั้นๆ ว่า Blogs คือ สื่อส่วนบุคคลบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ข้อคิดเห็น บันทึกส่วนตัว โดยสามารถแบ่งปันให้บุคคลอื่นๆ โดยผู้รับสารสามารถเข้าไปอ่าน หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ ซึ่งการแสดงเนื้อหาของบล็อกนั้นจะเรียงลำดับจากเนื้อหาใหม่ไปสู่เนื้อหาเก่า ผู้เขียนและผู้อ่านสามารถค้นหาเนื้อหาย้อนหลังเพื่ออ่านและแก้ไขเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา ตัวอย่าง เช่น Exteen, Bloggang, Wordpress, Blogger, Okanation

2) Social Networking หรือเครือข่ายทางสังคมในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมที่ใช้สำหรับเชื่อมต่อระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล เพื่อให้เกิดเป็นกลุ่มสังคม (Social Community) เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันทั้งด้านธุรกิจ การเมือง การศึกษา ตัวอย่างเช่น Facebook, Hi5, Linked in, MySpace, Friendsters

3) Micro Blogging และ Micro Sharing หรือที่เรียกกันว่า “บล็อกจิ๋ว” ซึ่งเป็นเว็บไซต์หรือเว็บไซต์ที่ให้บริการแก่บุคคลทั่วไป สำหรับให้ผู้ใช้บริการเขียนข้อความสั้นๆ ประมาณ 140 ตัวอักษร ที่เรียกว่า “Status” หรือ “Notice” เพื่อแสดงสถานะของตัวเองว่ากำลังทำอะไรอยู่ หรือแจ้งข่าวสารต่างๆ แก่กลุ่มเพื่อนในสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ทั้งนี้การกำหนดให้ใช้ข้อมูลในรูปแบบข้อความสั้นๆ เพื่อให้ผู้ใช้ที่เป็นทั้งผู้เขียนและผู้อ่านเข้าใจง่าย ตัวอย่าง เช่น Twitter

4) Online Video เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการวิดีโอออนไลน์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเนื้อหาที่น่าสนใจในวิดีโอออนไลน์ไม่ถูกจำกัดโดยผังรายการที่แน่นอนและตายตัว ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถติดตามชมได้อย่างต่อเนื่อง เพราะไม่มีโฆษณาคั่น รวมทั้งผู้ใช้สามารถเลือกชมเนื้อหาได้ตามความต้องการและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้จำนวนมากอีกด้วย เช่น Youtube, MSN, Yahoo

5) Photo Sharing เป็นเว็บไซต์ที่เน้นให้บริการฝากรูปภาพโดยผู้ใช้บริการสามารถอัปโหลดและดาวน์โหลดรูปภาพเพื่อนำมาใช้งานได้ ที่สำคัญนอกเหนือจากผู้ใช้บริการจะมีโอกาสแบ่งปันรูปภาพแล้ว ยังสามารถใช้เป็นพื้นที่เพื่อเสนอขายภาพที่ตนเองนำเข้าไปฝากได้อีกด้วย เช่น Flickr, Zoom Photobucket, Photoshop, Express

6) Wikis เป็นเว็บไซต์ที่มีลักษณะเป็นแหล่งข้อมูลหรือความรู้ ซึ่งผู้เขียนส่วนใหญ่อาจจะเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านต่างๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งผู้ใช้สามารถเขียนหรือแก้ไขข้อมูลได้อย่างอิสระ เช่น Wikipedia, Google Earth

7) Virtual Worlds คือ การสร้างโลกจินตนาการโดยจำลองส่วนหนึ่งของชีวิตลงไป จัดเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่บรรดาผู้ท่องโลกไซเบอร์ใช้เพื่อสื่อสารระหว่างกันบนอินเทอร์เน็ตในลักษณะโลกเสมือนจริง (Virtual Reality) ซึ่งผู้ที่เข้าไปใช้บริการอาจเป็นบริษัทหรือองค์กรด้านธุรกิจ ด้านการศึกษา รวมถึงองค์กรด้านสื่อ เช่น Second life

8) Crowd Sourcing มาจากการรวมของคำสองคำ คือ Crowd และ Outsourcing เป็นหลักการขอความร่วมมือจากบุคคลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยสามารถจัดทำในรูปแบบของเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อค้นหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหาต่างๆทั้งทางธุรกิจ การศึกษา รวมทั้งการสื่อสาร โดยอาจจะเป็นการดึงความร่วมมือจากเครือข่ายทางสังคมมาช่วยตรวจสอบข้อมูลเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะ กลุ่มคนที่เข้ามาให้ข้อมูลอาจจะเป็นประชาชนทั่วไปหรือผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่อยู่ในภาคธุรกิจหรือแม้แต่ในสังคมนักข่าว เช่น Idea storm, Mystarbucks Idea

9) Podcasting หรือ Podcast มาจากการรวมตัวของสองคำ คือ Pod และ Broadcasting ซึ่ง คำว่า Pod หรือ Personal On - Demand คือ อุปสงค์หรือความต้องการส่วนบุคคล

ส่วนคำว่า Broadcasting เป็นการนำสื่อต่างๆ มารวมกันในรูปของภาพและเสียง หรืออาจกล่าวง่ายๆ Podcast คือ การบันทึกภาพและเสียงแล้วนำมาไว้ในเว็บเพจ (Web Page) เพื่อเผยแพร่ให้บุคคลภายนอก (The public in general) ที่สนใจดาวน์โหลดเพื่อนำไปใช้งาน เช่น Dual Geek Podcast, Wiggly Podcast

10) Discuss / Review/ Opinion เป็นเว็บไซต์ที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถแสดงความคิดเห็น โดยอาจจะเกี่ยวกับ สินค้าหรือบริการ ประเด็นสาธารณะทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เช่น Epinions, Yahoo ! Answer, Pantip, Yelp

11) การแสดงตนว่าอยู่ ณ สถานที่ใด (Geo-spatial tagging) เป็นการแสดงตำแหน่งที่อยู่ พร้อมความเห็นและรูปภาพใน สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Foursquare

2.4 การเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี จึงมีการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การสื่อสารองค์ความรู้ บทความ วิดีโอ รูปภาพ และเสียง ส่งผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถแบ่งปันเนื้อหา องค์ความรู้ ข้อมูล ภาพ และเสียงผ่านเครื่องมือออนไลน์ต่างๆ เกิดเป็นสื่อสังคมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน พรพิไล เลิศวิชา (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า การเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ว่าเป็น รูปแบบการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่มีการเรียนจะกระทำผ่านสื่อบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้สอนจะนำเสนอข้อมูลความรู้ให้ผู้เรียนได้ทำการศึกษาผ่านเว็บ หรือเวปไซด์ไวด์เว็บ (world wide web)

ธนวัฒน์ วรรณประภา (2560) เสนอว่า ในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอน ควรตระหนักว่า สื่อสังคมออนไลน์ไม่ได้ถูกสร้างและพัฒนาเพื่อการจัดการเรียนการสอน แต่ในการนำไปใช้ ต้องนำคุณสมบัติต่างๆ ของสื่อสังคมออนไลน์ไปปรับใช้ในการเรียนการสอน ดังเช่น

1. ผู้สอนสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการกระตุ้น สร้างความน่าตื่นตาตื่นใจให้กับผู้เรียนในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการติดตามความก้าวหน้าหลังจากมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ทำ

2. ผู้สอนสามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างทันที เมื่อมีการซักถามเข้ามาในสื่อสังคมออนไลน์

3. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนมีความใกล้ชิดกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น

4. ผู้สอนสามารถติดตามงานที่ได้มอบหมายให้กับผู้เรียนและโต้ตอบได้ทันที

5. ผู้สอนสามารถตอบข้อคำถามได้ทุกที่ ทุกเวลา

6. ผู้สอนสามารถสร้างสื่อต่างๆ ด้วยการถ่ายคลิปวิดีโอการสอน และนำมาโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ หรือสามารถนำข้อมูลความรู้ที่จัดเตรียมไว้ในรูปของไฟล์ Word หรือ PDF มาโพสต์ให้ผู้เรียนได้ศึกษา

ทั้งนี้ในการนำสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับหลักการ ดังต่อไปนี้

1. ต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
2. ในการนำใช้ต้องมีความเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
3. ต้องมีความเหมาะสมกับกระบวนการสอน และรูปแบบการสอน
4. ต้องคำนึงถึงหลักการจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการ และพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน

2.5 แนวทางการออกแบบการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ในการออกแบบการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ต้องคำนึงถึงการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการเรียน และการกำหนดโครงสร้างเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ, 2552)

1. การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียน เป็นการกำหนดแนวทางสิ่งที่ผู้สอนต้องการจะให้ผู้เรียนรู้หรือสามารถทำได้ เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน รวมถึงใช้เป็นกรอบในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์สามารถทำได้ตามแนวทาง คือ 1) วัตถุประสงค์ต้องวัดได้ 2) ต้องครอบคลุมเนื้อหา การคิด และทักษะที่จะต้องเรียน 3) ต้องระบุชัดเจน และทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ 4) จัดเตรียมคำสั่งหรือคำแนะนำขึ้นตอนการเรียนอย่างพอเพียง

2. การกำหนดและจัดระบบโครงสร้างเนื้อหา เป็นการจัดระบบเนื้อหาของวิชาที่จะออกแบบและสร้างรายวิชาออนไลน์ ซึ่งอยู่ในลักษณะตารางการเรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถติดตามกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ไม่ขาดตกบกพร่อง ซึ่งการกำหนดและจัดระบบโครงสร้างเนื้อหามีความสำคัญเพราะการเรียนโดยใช้การเรียนออนไลน์ต้องอาศัยแรงจูงใจในตนเองของผู้เรียน และต้องรู้การบริหารจัดการตนเอง และมีวินัยในการเรียนรู้

2.6 การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การกำหนดหรือการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการตามหลักการ ดังนี้ (สารีพันธ์ ศุภวรรณ, 2558)

1. ออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถทำได้หลายกิจกรรม เช่น การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา แบบทดสอบ เป็นต้น

2. ครอบคลุมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนและผู้เรียน และผู้เรียนกับเนื้อหาสาระ กิจกรรมในลักษณะนี้ทำได้ดังนี้ เช่น ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน มีการแนะนำตนเอง อภิปราย และโต้ตอบผ่านเทคโนโลยี ให้ผลย้อนกลับระหว่างผู้เรียนและเนื้อหา กิจกรรมที่ทำได้ คือ การเขียนเรียงความ รายงานเดี่ยว รายงานกลุ่ม ดุวิตีโอคลิป ตลอดจนทำแบบทดสอบประเมินผล ส่วนระหว่างผู้เรียนและผู้เรียนสามารถทำกิจกรรม เช่น อภิปรายกลุ่ม วิพากษ์งานของเพื่อน เป็นต้น

2.7 สื่อสังคมออนไลน์ Edmodo

ในวิจัยนี้ เป็นการนำสื่อสังคมออนไลน์ Edmodo มาใช้ประกอบการวิจัย ซึ่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์ Edmodo มีรายละเอียด ดังนี้

Edmodo เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา ที่มีลักษณะการทำงานคล้ายกับ Facebook ที่สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทำงานร่วมกัน แบ่งปันเนื้อหาสาระ และแจ้งข่าวสาร เฉพาะในกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น เป้าหมายสำคัญของ Edmodo คือ เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตามความสนใจ และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จุดเด่นของการนำ Edmodo มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ สร้างความสะดวกสบายในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งสามารถติดต่อสื่อสาร ทำงานร่วมกัน แบ่งปันเนื้อหา ซักถาม และนำเสนอผลงานได้ผ่านระบบออนไลน์ โดยไม่ต้องพบกันแบบเผชิญหน้า ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตลอดเวลาที่พร้อม และเข้าถึงกิจกรรม การเรียนการสอน ด้วยมีระบบการใช้งานเช่นเดียวกับ Facebook ซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ป็นรู้จักและนิยมใช้กันทั่วไป (นุกุล เอกตรากุล, 2557)

ในงานวิจัยนี้ ได้นำสื่อสังคมออนไลน์ Edmodo มาใช้เป็นสื่อเสริม โดยมีวัตถุประสงค์ให้ครูได้ฝึกการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย การใช้เครื่องมือบันทึกการสังเกต และการแปลผลที่ได้จากการสังเกต โดยใช้ควบคู่ไปกับสื่อหลักที่เป็นประมวลสาระ เนื่องจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยเป็นวิธีการที่นิยมใช้ที่สำคัญในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงต้องมีความรู้ความเข้าใจแต่ต้องใช้ในการฝึกฝนด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำ Edmodo มาใช้ประกอบสื่อหลักที่เป็นเอกสาร เพื่อให้ครูสามารถฝึกทักษะการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยและการใช้เครื่องมือบันทึกการสังเกต ผ่านการรับชมวิดีโอคลิปและทำแบบฝึกหัดที่เป็นการฝึกสังเกตพฤติกรรม ควบคู่ไปกับการศึกษาในเอกสารประมวลสาระ ซึ่งแบบฝึกหัดดังกล่าวจะได้รับการตรวจสอบและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อช่วยปรับปรุงและพัฒนาทักษะการสังเกตให้แก่ผู้เข้าอบรม ทำให้ครูเชื่อมโยงและใช้องค์ความรู้ที่ได้ศึกษาจากประมวลสาระในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงต่อความเป็นจริง

3. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญและจำเป็นมากในการจัดการเรียนการสอน การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ควรทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ วรรณกรรมที่ศึกษาครอบคลุม (1) ความหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (2) ความสำคัญของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3) จุดมุ่งหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (4) หลักการและขอบข่ายการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (5) วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การวัดและการประเมินเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องกัน โดยการวัดเป็นการค้นหาหรือกำหนดข้อมูลจากเครื่องมือ ส่วนการประเมิน เป็นการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินผลหรือคุณค่า ดังนั้นการอธิบายความหมายของการประเมินจึงจำเป็นต้องอธิบายความหมายของการวัดด้วย “การวัด (measurement)” หมายถึง กระบวนการกำหนดหรือค้นหาจำนวน ปริมาณ คุณลักษณะพฤติกรรม ความสามารถของบุคคล โดยอาศัยเครื่องมือเป็นหลักในการวัด (วีรัช วรรณรัตน์, 2554, น. 1-25) เป็นการเก็บข้อมูลที่เกิดจากการใช้เครื่องมือกระตุ้นให้เด็กตอบสนองออกมาเป็นพฤติกรรม โดยแทนค่าพฤติกรรมเป้าหมายนั้นเป็นจำนวน หรือปริมาณ (อารี สันหนวี, อรุณี หรดาล, และดวงเดือน ศาสตร์ภัทร, 2554) การกำหนดสิ่งที่มีความหมายแทนคุณลักษณะ คุณภาพของสิ่งที่ต้องการวัดโดยสิ่งที่กำหนดให้ นั้นอาจอยู่ในรูปของภาษา ตัวเลข สัญลักษณ์ และต้องใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อให้ได้สิ่งที่เป็นผลการวัดที่สอดคล้องกับลักษณะที่ต้องการวัด (สมบุญรณ์ ชิตพงษ์ และศศิธร ชูตินันทกุล 2554, น. 7-5) หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า การวัดเป็นการกำหนดค่าตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการวัดโดยอิงกฎระเบียบ วิธีการที่กำหนดขึ้น (อุทุมพร จามรมาน และคณะ 2554, น.8-5) กล่าวโดยสรุป การวัดพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การกำหนดสิ่งที่มีความหมายให้กับลักษณะพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ต้องการวัด ซึ่งอาจเป็นภาษา ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ โดยอิงกฎ ระเบียบ วิธีการที่กำหนดขึ้น

ส่วน “การประเมิน (assessment)” หมายถึง กระบวนการพื้นฐานของการศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและผลงานเด็กทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจากหลากหลายแหล่งอย่างต่อเนื่อง แล้วจัดการแปลความหมายข้อมูลที่ได้ เป็นการค้นหาว่าเด็กแต่ละคนหรือเด็กทั้งกลุ่มในชั้นมีพัฒนาการตามเป้าหมายหลักสูตรหรือไม่ เพื่อวางแผนหลักสูตรและการสอน รายงานความก้าวหน้าที่น่าไปสู่เป้าหมาย และประกันคุณภาพให้กับสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน (McAfee, et al., 2004, p.3; Barbour, 2000 อ้างถึงใน Gordon and Browne, 2000, p. 348) เป็นวิธีการสรุปผล ตัดสินผล และ

ติดตามผลการจัดการศึกษาโดยอาศัยค่าการวัดหรือผลการวัดที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนด (วีรัช วรรณรัตน์, 2554, น. 1-24) เพื่อใช้ในการตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อสนเทศสำคัญสำหรับใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อปรับการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย (Black and William, 1998) การประเมินยังหมายรวมถึง กระบวนการจัดทำเอกสารพัฒนาการและทักษะของเด็ก ข้อมูลที่ถูกรวบรวมเป็นการวัดพัฒนาการเด็กว่าเป็นไปตามขั้นตอนพัฒนาการที่ยอมรับหรือตามเกณฑ์ของพัฒนาการ เพื่อตีค่าคุณลักษณะของพัฒนาการตอบสนองที่เป็นเป้าหมายนั้นออกมาเป็นคุณภาพ เช่น ดีหรือไม่ดี ผ่านหรือไม่ผ่าน เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เป็นการบ่งชี้ว่าเด็กพัฒนาไปถึงจุดใด และพัฒนาการอะไรที่จะตามมา (Nilsen, 1997, p. 7; อารี สันหวิ, อรุณี ทรดาล, และดวงเดือน ศาสตรภัทร, 2554)

นอกจากนี้ สมาคมการศึกษาปฐมวัย (NAEYC, 1990, p. 1) และนลินี ฦ นคร (2557, น. 1-7) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการและเครื่องมือหลากหลายที่เหมาะสมทั้งการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมผลงาน กระบวนการที่เด็กทำกิจกรรม ให้อยู่ในรูปที่สามารถตีความหมายได้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงพัฒนาการ รวมทั้งใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการทางการศึกษาที่มีผลต่อเด็ก

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการและเครื่องมือต่างๆ อย่างเหมาะสม แล้วนำมาจัดระบบและแปลความหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

3.2 ความสำคัญของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการเป็นการติดตามตรวจสอบพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินดังกล่าวมาเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถคัดกรองหรือคัดแยกเด็กที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ รวมทั้งสามารถนำผลการประเมินมารายงานให้ผู้บริหาร ผู้ปกครอง รวมถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบ และนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการประเมินพัฒนาการมีความสำคัญต่อตัวเด็กเอง พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้บริหารสถานพัฒนาเด็ก (อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2557, น. 15-7 ถึง 15-8) ดังนี้

1. ความสำคัญต่อตัวเด็ก ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลป้อนกลับให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก ได้รับรู้ถึงลักษณะและความก้าวหน้าของพัฒนาการ และพฤติกรรมของเด็ก

ว่ามีความเหมาะสมกับวัยหรือไม่ เพียงใด มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร จากข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็กสามารถปรับรูปแบบและวิธีการอบรมเลี้ยงดู ปรับพฤติกรรม รวมถึงออกแบบ การจัดกิจกรรมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาและช่วยเหลือให้มีความพร้อม เกิดการเรียนรู้มีพัฒนาการตามวัย และมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น

2. ความสำคัญต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง ผลจากการประเมินพัฒนาการเด็กช่วยให้ทราบข้อมูล เกี่ยวกับจุดเด่นและจุดที่เด็กควรได้รับการพัฒนา ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมา พิจารณาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อสร้างและเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสม กับวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังทำให้ได้ข้อมูลมาสนับสนุน และสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและสถานพัฒนาเด็กในการพัฒนาเด็กให้ไปในทิศทางเดียวกัน

3. ความสำคัญต่อครูและผู้ดูแลเด็ก ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการเด็กช่วยให้ครูรู้จักเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ส่งผลให้สามารถช่วยเหลือเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยเด็กทั้งชั้นให้สามารถพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ที่สำคัญ ผล การประเมินพัฒนาการเด็กช่วยให้ครูและผู้ดูแลเด็กสามารถคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ตั้งแต่ ระยะเวลาแรกเริ่ม ซึ่งจะส่งผลให้การช่วยเหลือเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทันเวลา มีโอกาสที่จะหายเป็น ปกติได้มากกว่าปล่อยเด็กไว้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูสามารถรายงานผลการพัฒนาเด็กให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้บริหารรับทราบ และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาและช่วยเหลือเด็กได้ อย่างเหมาะสมต่อไป

4. ความสำคัญต่อผู้บริหาร ผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยนอกจากช่วยให้ผู้บริหารได้ ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กแล้ว ยังช่วยให้รู้ศักยภาพของครูในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก ซึ่งข้อมูลดังกล่าวช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนพัฒนาบุคลากรได้ทั้งในด้านการนิเทศ กำกับติดตาม การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน รวมถึงการอบรมให้ความรู้ในเรื่องที่ครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อตัวเด็กเอง ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ต่อครู ผู้ดูแลเด็ก และต่อผู้บริหารสถานพัฒนาเด็ก

3.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ (พัชรี ผลโยธิน และดวงเดือน ศาสตราภรณ์, 2555, น. 9-6 ถึง 9-7) ดังนี้

- 1) เพื่อติดตามพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

- 2) เพื่อวางแผนและช่วยในการตัดสินใจ
- 3) เพื่อระบุว่าเด็กมีความต้องการหรือจำเป็นต้องได้รับการพิเศษด้านใด
- 4) เพื่อรายงานและสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง

แมคอาฟี และคณะ (McAfee, et. al., 2004, p. 6 อ้างถึงในพัชรี ผลโยธิน และดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2555, น. 9-7 ถึง 9-8) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

1) เพื่อติดตามพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อค้นพบว่าเด็กมีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการและการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลหรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ครูปฐมวัยทราบว่าเด็กมีความต้องการหรือมีจุดเด่นด้านใด ครูปฐมวัยจะไม่สามารถวางแผนการจัดประสบการณ์ได้อย่างมีคุณภาพ ถ้าปราศจากข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับเด็ก

2) เพื่อวางแผนและช่วยในการตัดสินใจ ครูปฐมวัยสามารถใช้ข้อมูลที่รวบรวมจากเด็กในชั้นเรียนไปวางแผน ตัดสินใจจัดประสบการณ์ กิจกรรม และสื่อ รวมทั้งการใช้ยุทธศาสตร์การสอนที่เหมาะสม เช่น

ถ้าพบว่าเด็กบางคนมีปัญหาด้านการสื่อสารความคิด ความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ครูต้องจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสได้พูดในเรื่องที่เด็กที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ให้เด็กเล่าเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงแสนรักที่บ้าน หรือของเล่นชิ้นโปรด เป็นต้น

ถ้าพบว่าเด็กบางคนมีปัญหาข้อขัดแย้งกับเพื่อนบ่อยๆ เมื่อต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ครูต้องใช้หลักการเสริมแรงทางบวก เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นต้น

ถ้าพบว่าเด็กบางคนมีปัญหาด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ครูต้องจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อบริเวณนิ้วมือ ฝ่ามือ เช่น การร้อยดอกไม้ การใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอย เป็นต้น

3) เพื่อระบุว่าเด็กมีความต้องการหรือจำเป็นต้องได้รับการบริการพิเศษด้านใด การประเมินพัฒนาการเด็กช่วยให้ครูทราบว่าเด็กในชั้นต้องการความช่วยเหลือพิเศษในด้านใด หรือมีพัฒนาการด้านใดที่ล่าช้า ต้องได้รับการช่วยเหลือพิเศษ ทั้งนี้ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่ต้องได้รับการตรวจสอบการได้ยิน การใช้สายตา การได้รับภูมิคุ้มกัน เช่นเดียวกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น ปัญหาทางการพูด ภาษา อารมณ์ ร่างกาย เป็นต้น การระบุปัญหาอาจมาจากครู จากพ่อแม่ หรือจากการคัดกรอง ซึ่งถ้าพบปัญหา ขั้นตอนต่อไปคือ การใช้เครื่องมือตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อระบุการบริการพิเศษที่เด็กจำเป็นต้องได้รับและวางแผนช่วยเด็กต่อไป

4) เพื่อรายงานและสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการเด็กถูกรวบรวม เพื่อแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษา และนักวิจัย ซึ่งครูปฐมวัยจะต้องเข้าใจ มีความคิดรวบยอดในการประเมินและการปฏิบัติ เพื่อเข้าใจในสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยพูด ข้อมูลบางอย่างอาจใช้เพื่อแลกเปลี่ยนกับครอบครัวของเด็กหรือกับชุมชน ซึ่งครูจะต้องอธิบายความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ทั้งนี้ นักการศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องทราบและสามารถอธิบายได้ว่า ทำไมครูปฐมวัยต้องไม่ใช่แบบทดสอบประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ข้อมูลจากเหตุก ารณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนยังสามารถใช้เพื่อจุดมุ่งหมายในการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาได้อีกด้วย

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีหลาย ประการ เช่น เพื่อติดตามพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการวางแผนและตัดสินใจ เพื่อรายงานและสื่อสารข้อมูลเด็กแก่ผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3.4 หลักการและขอบข่ายการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีหลักการการประเมินที่แตกต่างจากการประเมินในระดับอื่น ดังนั้นครูและผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อให้สามารถประเมินพัฒนาการได้อย่างถูกต้อง ได้ผลการประเมินที่น่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กได้

คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 43) ได้อธิบายหลักการประเมินพัฒนาการไว้ ดังนี้

1. ประเมินให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยกประเมินด้านใดด้านหนึ่ง เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง ส่งผลกระทบถึงความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของพัฒนาการในขั้นต่อไป

2. ประเมินเป็นรายบุคคล การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องประเมินเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กให้เป็นไปตามลักษณะของคนที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีอัตราพัฒนาการแตกต่างกัน แม้พัฒนาการของเด็กจะมีลำดับขั้นและเป็นไปในทิศทางที่คาดเดาได้ แต่อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่แตกต่างกัน และพัฒนาการแต่ละด้านก็มีอัตราพัฒนาการไม่เท่ากัน จึงทำให้การประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ

3. ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องประเมินอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วยวิธีการต่างๆ ในสภาพการณ์และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อให้ข้อมูลอย่างรอบด้าน

ก่อนนำมาวิเคราะห์และสรุปผล การประเมินควรเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ และใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่เชื่อถือได้

4. ประเมินอย่างเป็นระบบ การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยต้องทำอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน มีการวางแผนการดำเนินการ เลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะถูกต้องตรงตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่างจากการประเมินผู้เรียนในระดับชั้นอื่นๆ ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของความไม่พร้อมของพัฒนาการในแต่ละด้าน ขณะที่ผู้เรียนในระดับอื่นมีความพร้อม สามารถอ่านออก เขียนได้ ด้วยข้อจำกัดนี้ การประเมินพัฒนาการจึงมีลักษณะเด่นที่ต้องประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างไม่เป็นทางการ และที่สำคัญต้องมีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้เห็นร่องรอยของพัฒนาการอย่างเป็นระบบ ทุกระยะของการพัฒนา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นร่องรอยของพฤติกรรมอย่างรอบด้านได้ และสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นครูและผู้ดูแลเด็กควรตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้อย่างเป็นระบบ

5. ประเมินอย่างต่อเนื่อง การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และต้องดำเนินการในสภาพการณ์ที่เป็นจริงตามธรรมชาติ ความต่อเนื่องนี้อาจมองในด้านความสัมพันธ์ระหว่างกันของพัฒนาการในแต่ละด้าน สิ่งใดที่เกิดขึ้นกับพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือลบ ดังนั้น ครูและผู้ดูแลเด็กต้องพิจารณาอย่างรอบด้านและดำเนินการประเมินเป็นระยะๆ ตลอดทั้งปี เริ่มตั้งแต่รับเด็กเข้ามาในสถานพัฒนาเด็ก ระหว่างที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็ก และเมื่อเด็กออกจากสถานพัฒนาเด็ก เพื่อดูความก้าวหน้าหรือปัญหาของพัฒนาการและพฤติกรรมด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ข้อมูลที่เก็บมาอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ทราบระดับพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กกว่าเป็นไปอย่างสมวัยหรือไม่ หากมีพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งล่าช้า ข้อมูลที่รวบรวมมาจะช่วยให้ครูและผู้ดูแลเด็กได้ใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาเด็กต่อไป

นอกจากนี้ พัชรี ผลโยธิน และดวงเดือน ศาสตรภัทร (2555, น. 9-9 ถึง 9-10) ได้สรุปหลักการประเมินพัฒนาการเด็กจากการที่ได้ศึกษาเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา ไว้ ดังนี้

1. เป็นการประเมินที่ทำให้เด็กปฐมวัยได้รับประโยชน์ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินควรนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร และการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้รับประโยชน์สูงสุด ดังนั้นการประเมินพัฒนาการเด็กจึงต้องมีความชัดเจนในประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ

2. มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ รวมทั้งความเที่ยงและความตรง การประเมินพัฒนาการแต่ละครั้ง ครูและผู้ดูแลเด็กต้องกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะที่เจาะจงชัดเจน โดยใช้เครื่องมือที่มีความเที่ยงและความตรง ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า มีเครื่องมือวัดจำนวนมากที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ตัดสินความพร้อมทางวิชาการของเด็กปฐมวัย แต่ก็พบว่าไม่สามารถบ่งชี้หรือทำนายได้ว่าเด็กจะประสบความสำเร็จทางวิชาการ

3. ยอมรับข้อจำกัดของพัฒนาการเด็กปฐมวัย การประเมินที่ไม่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการทำให้ไม่เห็นความสามารถที่แท้จริงของเด็ก ทั้งนี้ เด็กปฐมวัยมีความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีดำเนินการวัดและประเมินที่เหมือนกันหมดกับเด็กทุกคน ทำให้ผลที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ

4. เนื้อหาและวิธีเก็บข้อมูลต้องเหมาะกับวัยของเด็ก เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน แต่มีคุณลักษณะบางประการร่วมกัน เช่น พัฒนาการเด็กปฐมวัยแต่ละคนมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนเรียนรู้ในสิ่งที่ป็นรูปธรรม ดังนั้น การประเมินที่เป็นนามธรรม เช่น การทดสอบเด็กโดยใช้กระดาษ-ดินสอ จึงไม่เหมาะกับเด็กปฐมวัย หรือเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้และทำสิ่งต่างๆ ในบริบทที่เด็กคุ้นเคย เพื่อเด็กจะได้แสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่

5. ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย การประเมินทั้งหมดต้องอาศัยการสื่อสารและการใช้ภาษา เนื่องจากเด็กต้องทำตามคำแนะนำหรือคำสั่ง ครูและผู้ดูแลเด็กจึงจำเป็นต้องเข้าใจหลักการสำคัญข้อนี้ เพื่อใช้ภาษาให้เหมาะกับวัยของเด็ก นอกจากนี้ เด็กที่มาจากครอบครัวที่พูดภาษาถิ่นย่อมมีข้อจำกัดในการใช้ภาษา ซึ่งครูต้องเข้าใจเมื่อจะพิจารณาวิธีการวัดและแปลความหมายของข้อมูลที่ได้

6. ให้ความสำคัญกับครอบครัวของเด็กและถือว่าครอบครัวเป็นแหล่งข้อมูลการประเมินที่สำคัญ ครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวของเด็ก และตระหนักว่าครอบครัวสามารถให้ข้อมูลพฤติกรรมบางอย่างของเด็กที่ครูไม่สามารถทราบได้ ครอบครัวของเด็กจึงควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาของเด็ก และต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและความก้าวหน้าของสถานศึกษา

7. เป็นการประเมินตามสภาพจริง การประเมินเด็กปฐมวัยควรเป็นการประเมินในบริบทที่เป็นสภาพจริง สะท้อนให้เห็นการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ครูและผู้ดูแลเด็กสามารถวางแผนการจัดประสบการณ์ที่ยืดหยุ่นเป็นสิ่งสำคัญ ตามความสนใจของเด็ก และตามสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์ ทั้งนี้ การวัดประเมินในสภาพที่ต่างกัน ย่อมได้ข้อมูลที่ต่างกันด้วย

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีหลักการที่สำคัญ คือ ต้องประเมินเด็กเป็นรายบุคคลให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเป็นระบบ และต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง การประเมินพัฒนาการต้องมีจุดมุ่งหมายที่เฉพาะเจาะจง คิดถึงประโยชน์

ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเหมาะกับวัยของเด็ก รวมทั้งใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะจากครอบครัวเด็ก

3.5 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

วิธีการและเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีหลายวิธี (นลินี ฌ นคร, 2557, น. 1-29 ถึง 1-30) ดังนี้

1) การสังเกต เป็นการเฝ้าดูพัฒนาการด้านต่างๆ ที่เด็กแสดงออกอย่างมีเป้าหมายผ่านการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ การสังเกตต้องดำเนินการควบคู่ไปกับวิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือชนิดอื่นๆ ประกอบ เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต คือ แบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งมีทั้งที่เป็นแบบสำรวจรายการ และแบบมาตรประมาณค่า

2) การบันทึก เป็นวิธีการเก็บข้อมูลตามสภาพจริง สามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล การบันทึกจะช่วยเก็บร่องรอยข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ พูดคุย วิธีการบันทึกต้องจดบันทึกตามสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึก คือ แบบบันทึกพฤติกรรมซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย

3) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่สามารถเก็บข้อมูลได้ในสถานการณ์จริงขณะจัดประสบการณ์ และเป็นวิธีที่เกิดขึ้นได้โดยธรรมชาติ เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ คือ แบบสัมภาษณ์

4) การสอบถาม เป็นวิธีการที่ให้เด็กแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ข้อคำถามที่ใช้เป็นได้ทั้งข้อคำถามปลายเปิดและปลายปิด การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเด็กสามารถถามได้ทั้งตัวเด็กและผู้ปกครอง เพื่อน ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ การสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม

5) การทำสังคัมมิตี เป็นการศึกษาคุณลักษณะทางจิตของเด็ก เป็นการประเมินพัฒนาการทางอารมณ์-จิตใจ และสังคมของเด็กปฐมวัย วิธีนี้จะช่วยให้ครูทราบถึงพฤติกรรมของเด็กเมื่ออยู่กับเพื่อน

6) การปฏิบัติ การประเมินจากการปฏิบัติ เป็นการประเมินด้วยการให้เด็กลงมือทำงานด้วยตนเอง สิ่งที่ทำให้เด็กปฏิบัติต้องไม่ยากเกินวัย ทำทลายความสามารถ และที่สำคัญ คือต้องผ่านการวิเคราะห์แล้วว่างานนั้นเป็นตัวแทนที่สำคัญของสิ่งที่ต้องการวัดและมีความตรง เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติได้แก่ วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ

7) การเล่น การประเมินจากการเล่น เป็นวิธีการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทุกด้าน และเป็นวิธีการหนึ่งในการประเมินตามสภาพจริง การให้เด็กเล่นเปรียบเสมือนการให้สิ่งเร้าในการประเมิน ดังนั้นวิธีการวัดและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดจึงมีความหลากหลาย

สรุปได้ว่า วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีหลายวิธี เช่น การสังเกต การบันทึก การสัมภาษณ์ เป็นต้น ซึ่งในการนำแต่ละวิธีการไปใช้ ผู้ใช้ควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุม (1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล (2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล

วัฒนา มัคคสมัน, ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ, พัชรี ผลโยธิน, และอรุณี ทรดาล (2554) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ศึกษาตามแนวการศึกษาออลดอร์ฟ ผลวิจัยพบว่า หลังการฝึกอบรม ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาออลดอร์ฟสูงกว่าก่อนฝึกอบรม และมีความคิดเห็นว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลมีความเหมาะสมในระดับมาก และสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาออลดอร์ฟไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนได้

วัฒนา มัคคสมัน, อรุณี ทรดาล, และพัชรี ผลโยธิน (2555) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูปฐมวัย เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาและหาคุณภาพชุดฝึกอบรมพบว่า 1.1) ชุดฝึกอบรมทางไกลประกอบด้วย ประมวลสาระชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูปฐมวัย เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบ คือ ชื่อชุดฝึกอบรม คำชี้แจง แผนการเรียนรู้ ชุดฝึกอบรม มีเนื้อหาสาระ 3 ตอน แบบฝึกปฏิบัติชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย และวีซีดีตัวอย่างการจัดกิจกรรมและการจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กปฐมวัย 1.2) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าชุดฝึกอบรมทางไกลมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในรายการประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาชุดฝึกอบรม เนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย และเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย และกลุ่มตัวอย่างสามารถนำกิจกรรมสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านไปปฏิบัติจริงในห้องเรียนได้ 2) ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูปฐมวัย พบว่า 2.1) หลังการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมพฤติกรรมการอ่านสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2.2) กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในระดับมากที่สุด

สิริวรรณ ศรีพหล (2554) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจในชุดฝึกอบรมทางไกล ในระดับมาก

ศิตา เยี่ยมขันติถาวร (2558) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ภาษาอังกฤษสำหรับครูระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่อง การอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ภาษาอังกฤษสำหรับครูระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมทางไกลในระดับมากที่สุด

ดวงเดือน พินสุวรรณ์ (2560) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกอบรมทางไกล มีขั้นตอนในการพัฒนา 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1.1) กำหนดจุดประสงค์ของชุดฝึกอบรมทางไกล (1.2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (1.3) สร้างชุดฝึกอบรมทางไกล (1.4) ตรวจสอบคุณภาพชุดฝึกอบรมทางไกล (1.5) ทดลองใช้และวิเคราะห์ผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล และ (1.6) ปรับปรุงชุดฝึกอบรมทางไกล ชุดฝึกอบรมทางไกลประกอบด้วย เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล และเอกสารประกอบการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล ชุดฝึกอบรมทางไกลมีประสิทธิภาพ 82.17/83.00 2) กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรีอยู่ในระดับมากที่สุด

ณรงค์ ทีปประชัย (2560) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินการสอนในชั้นเรียนโดยใช้การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม พบว่า ส่วนมากมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง 2) ความต้องการชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก 3) ชุดฝึกอบรมทางไกลที่พัฒนาขึ้นทั้ง 3 หน่วย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.33/81.11, 80.67/81.89, และ 80.56/81.33 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ และผลการตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลด้านเนื้อหา ด้านการนำเสนอ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลัง

การฝึกอบรมของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลมีความเหมาะสมด้านเนื้อหา ด้านการนำเสนอ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2552) ศึกษาเรื่อง กระบวนการนำจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนำจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ (ประกอบด้วย การเตรียมชีวิตและการเตรียมวิชา) การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยกระบวนการนำจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในรายวิชามีผลต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย 3 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ต่อตนเอง ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การรู้เท่าทันตนเอง การปล่อยวางไม่ตัดสิน การเปิดใจกว้าง การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาตนเอง การสังเกตที่ละเอียดละออ การมองโลกในแง่ดีและมีความสุข และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการตระหนักรู้ต่อผู้อื่น พบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยเกิดการเข้าใจและยอมรับผู้อื่น มองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง และเกิดการเห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าผู้อื่น และด้านการตระหนักต่อวิชาชีพ ได้แก่ การมองเห็นเด็กตามความเป็นจริง การสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก การเท่าทันตัวเองของครู การพัฒนาตนเองของครู การเป็นครูที่ใส่ใจเด็ก และการเห็นคุณค่าของงานครู

ฝายวารี ประภาสะวัต (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็กด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพจริงของการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็กด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ พบว่า มีความต้องการจำเป็นในด้านการวางแผนสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบข้อมูล การแปลข้อมูล และการนำผลการประเมินไปใช้ ตามลำดับ

รังรอง สมมิตร (2556) ศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กตามแนวคิดชุมชนแห่งการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการดูแลเด็กปฐมวัย: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยมีดังนี้ ครูผู้ดูแลเด็กทั้ง 13 คน มีความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและด้านการจัดสภาพแวดล้อมสูงขึ้น ส่วนความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและ

ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการมีครูที่มีพัฒนาการขึ้น จำนวน 11 คน และความสามารถด้านการประเมินพัฒนาการมีครูผู้ดูแลเด็กที่มีพัฒนาการขึ้นจำนวน 12 คน

โดยสรุป งานวิจัยเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกลโดยส่วนใหญ่มีการใช้กระบวนการทดสอบประสิทธิภาพ โดยมีผลสรุปไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้ที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลนั้นมีความก้าวหน้าทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 และ 0.05 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้งานวิจัยดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูปฐมวัยเรื่อง การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

